

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: **МИТНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ТА
НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ**
(на матеріалах ГУ ДПС у Тернопільській області)

**CUSTOMS TAXATION AND DIRECTIONS
FOR ITS OPTIMISATION IN UKRAINE**
(on the materials of Main Directorate
of the State Tax Service in Ternopil region)

Виконав: здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти групи 4ФДПМ
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
освітньо-професійної програми «Державна податкова
та митна справа»

Крисов А. І.

(прізвище та ініціали)

Керівник: Волкова О. В.

(прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2024 року

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма «Державна податкова та митна справа»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри, д.е.н., професор
Лариса СІДЕЛЬНИКОВА
«18» 01 2024 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Крисову Антону Івановичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Митне оподаткування та напрями його оптимізації в Україні
(на матеріалах ГУ ДПС у Тернопільській області)

керівник роботи Волкова Олена Володимирівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «17» січня 2024 року № 61-с

2. Строк подання роботи здобувачем 20 червня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Законодавчі та нормативні документи, підручники,
навчальні посібники, періодичні видання, звітність ГУ ДПС у Тернопільській
області.

4. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Теоретичні засади та механізм формування податків в системі
митного оподаткування. Фіскальна ефективність митного оподаткування та
напрями його оптимізації в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Робота містить 7 рисунків та 18 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я, прізвище та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Консультант з написання I-II розділів	Олена ВОЛКОВА, доцент	18.01.2024	22.05.2024
Консультант з використання ПЕОМ	Таміла ЧИЖОВА, доцент	18.01.2024	16.05.2024
Консультант з нормоконтролю	Олена НОВОСЬОЛОВА, доцент	18.01.2024	06.06.2024

7. Дата видачі завдання 18.01.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Огляд літературних джерел з теми	18.01.24-30.01.24	виконано
2.	Складання і затвердження плану роботи	31.01.24-09.02.24	виконано
3.	Написання 1 розділу	12.02.24-29.03.24	виконано
4.	Написання 2 розділу	01.04.24-15.05.24	виконано
5.	Формулювання висновків за темою дослідження	16.05.24-22.05.24	виконано
6.	Оформлення роботи	23.05.24-06.06.24	виконано
7.	Надання роботи керівнику для перевірки та написання подання	07.06.24	виконано
8.	Подання роботи для перевірки у КСПНП	14.06.24	виконано
9.	Захист роботи в ЕК	25.06.24	

Здобувач _____
(підпис)

Антон КРИСОВ
(ім'я та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

Олена ВОЛКОВА
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

В роботі проведено аналіз з визначення місця і ролі митного оподаткування в податковій системі держави; проведено всебічний огляд значимості митних органів в зовнішньоекономічних відносинах України із застосуванням сучасного інструментарію; проведено аналіз впливу системи митного оподаткування на формування доходів Державного бюджету України, надано оцінку ефективності фіскальної функції митних платежів та удосконалення системи митно-тарифного адміністрування на сучасному етапі.

Результати проведеного аналізу виявили недоліки чинної митної політики, що виражається в тому, що головним фактором, який впливає на надходження непрямих податків мобілізованих митними органами в період 2021-2023 рр., є повномасштабне вторгнення росії, і військові дії в країні, що призвело до певних труднощів в економіці країни.

Надані пропозиції щодо фіскального потенціалу митного оподаткування для забезпечення стабільності бюджету та визначено пріоритети митної політики України в парадигмі макроекономічної стабілізації.

Розроблена модель і проведено рішення задачі на ЕОМ.

Основний текст кваліфікаційної роботи бакалавра викладено на 92 сторінках, містить 18 таблиць, 7 рисунків. Список використаних джерел налічує 46 найменувань і розміщений на 5 сторінках. Додаток розміщений на 3 сторінках. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра становить 100 сторінок.

Ключові слова: митне оподаткування, митна політика, податкові надходження, непрямі податки, митні ризики, зовнішньоекономічна діяльність.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКІВ В СИСТЕМІ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ.....	7
1.1. Місце і роль податків в системі митного регулювання.....	7
1.2. Непрямі податки, як основний інструмент системи митного оподаткування в Україні.....	18
1.3. Концептуальні засади фіскального потенціалу митного оподаткування для забезпечення стабільності бюджету	35
РОЗДІЛ 2. ФІСКАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ МИТНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	42
2.1. Оцінка ефективності формування дохідної частини Державного бюджету України	42
2.2. Аналіз фіскальної ефективності митного оподаткування в Україні.....	54
2.3. Ризики та пріоритети митної політики України в парадигмі макроекономічної стабілізації	74
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	98

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах невизначеності економічних, соціальних, політичних процесів, подолання віддалених наслідків пандемії COVID-19, військових дій, перед урядами багатьох країн стоїть актуальне завдання формування системи стабільних джерел доходів бюджету для фінансування різноманітних потреб держави. Тому питання ефективного і сталого наповнення бюджету за рахунок диверсифікованих ресурсів є важливим для усіх держав.

Загальновідомо, що найбільш важливими реальними доходами бюджетів у країнах з розвинутою економікою є податки. Однак, актуальним залишається завдання пошуку оптимального співвідношення між рівнями прямого та непрямого оподаткування, які мають відмінну економічну природу та різний вплив на можливості формування фінансового потенціалу органів влади, економічні процеси та поведінку споживачів в рамках національних економічних систем.

В умовах активної зовнішньоекономічної діяльності та міжнародної економічної кооперації, питання пошуку оптимальних моделей оподаткування таких відносин є важливим з точки зору як наповнення бюджетів, так і забезпечення привабливих економічних умов для суб'єктів цих відносин. В Україні оподаткування зовнішньоекономічної діяльності має чітко виражений фіскальний ефект і традиційно займає вагомий роль при формуванні дохідної бази державного бюджету.

Незважаючи на значний обсяг досліджень, присвячених митному оподаткуванню в Україні, питання його функціонування в умовах воєнного стану потребує ґрунтовного аналізу та висвітлення. Актуальним є дослідження нових підходів до митного регулювання в умовах воєнного стану, з урахуванням міжнародного досвіду та потреб вітчизняної економіки. Потребує детального аналізу вплив воєнних дій на митну логістику та митні платежі, розробка шляхів оптимізації митних процедур, а також адаптація митної

служби України до стандартів Європейського Союзу. Вирішення цих проблем має важливе значення для забезпечення економічної безпеки України та її успішного відновлення після війни.

Теоретичне і практичне значення теми. Тема дослідження має важливе як теоретичне, так і практичне значення. В сучасних умовах до механізму митного оподаткування та його ролі у формуванні доходів бюджету пред'являються нові, вищі вимоги в умовах сьогодення, які поки що розроблені на недостатньому рівні. До найбільш складних і малорозроблених проблем з даної теми слід віднести:

– питання удосконалення напрямів реформування сучасної системи митного оподаткування в Україні відповідно до європейських стандартів;

– створення ефективної моделі митного оподаткування, яка б забезпечила поєднання фіскальної ефективності з одночасним забезпеченням належного регулюючого впливу на соціально-економічні процеси та явища;

– визначення проблем та можливостей з якими стикаються митні органи під час виконання торговельної логістики та митного оподаткування, а також те, що вони можуть зробити, щоб покращити свою ефективність;

– виокремлення проблемних аспектів функціонування механізму адміністрування митних платежів в Україні та напрямів їх оптимізації.

Ці питання стосовно діяльності суб'єкта дослідження розглядаються в роботі.

Мета і задачі роботи. Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є надання оцінки митного оподаткуванню та напрямам його оптимізації в Україні.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

1. Розглянути місце і роль податків в системі митного регулювання.
2. Розкрити сутність непрямих податків, як основного інструменту системи митного оподаткування в Україні.
3. Визначити концептуальні засади фіскального потенціалу митного оподаткування для забезпечення стабільності бюджету.

4. Надати оцінку ефективності формування дохідної частини Державного бюджету України.

5. Провести аналіз фіскальної ефективності митного оподаткування в Україні.

6. Розглянути ризики та пріоритети митної політики України в парадигмі макроекономічної стабілізації.

Методи дослідження. До основних методів аналізу, що використовуються в роботі, відносяться внутрішній та зовнішній аналіз. Використовуються вертикальний і горизонтальний аналіз митного оподаткування та його ролі у наповненні державного бюджету. Також у процесі дослідження застосовувались прийоми групування, статистичних порівнянь, а також методи аналізу, синтезу, спостереження, узагальнення та графічного зображення даних.

Структура роботи. Виходячи з мети і задач дослідження, структура роботи включає два розділи. Перший розділ присвячено місцю і ролі податків в системі митного регулювання. Розкрито сутність непрямих податків, як основного інструменту системи митного оподаткування в Україні, а також визначено концептуальні засади фіскального потенціалу митного оподаткування для забезпечення стабільності бюджету. У другому розділі надано оцінку ефективності формування дохідної частини Державного бюджету України, проведено аналіз фіскальної ефективності митного оподаткування в Україні та розглянуто ризики та пріоритети митної політики України в парадигмі макроекономічної стабілізації.

Характеристика суб'єкту дослідження. Органом державної виконавчої влади, що здійснює податкову політику і організує стягнення податків, зборів і платежів у розпорядження держави, є Державна податкова служба України.

Головним завданням Державної податкової служби України є забезпечення додержання законодавства про податки, повний облік всіх платників податків та інших обов'язкових платежів до бюджету, здійснення контролю, забезпечення правильності обчислення і сплати цих платежів.

Головне управління ДПС у Тернопільській області (далі – ГУ ДПС) є

територіальним органом, утвореним на правах відокремленого підрозділу Державної податкової служби України (далі – ДПС). ГУ ДПС забезпечує реалізацію повноважень ДПС на території Тернопільської області.

ГУ ДПС під час виконання покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з територіальними органами центральних органів виконавчої влади, з обласною та місцевими держадміністраціями, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, підприємствами, установами, організаціями на території Тернопільської області.

Основними завданнями ГУ ДПС є: забезпечення реалізації державної податкової політики, здійснення у межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків, зборів, платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення розрахункових операцій, у тому числі готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону.

Огляд джерел, що використані в роботі. В роботі використані законодавчі та нормативні документи України, наукові розробки та навчальні посібники, періодична література, Інтернет - ресурси. В процесі дослідження особлива увага приділялася науковим дослідженням таких авторів: Боровик П.М., Захожай К.В, Іванова Ю.Б., Касперович Ю.В., Коротун В.І., Крисоватого А.І., Макаренко В.В., Щирий Г.Л., Юрчишеної Л.В. тощо.